

UDINE

Piros betűs ünnep

VINCZE TERÉZ

UDINE IMMÁR NEGYEDSZÁZADA A TÁVOL-KELETI POPULÁRIS FILMEK RAJONGÓINAK LEGFONTOSABB EURÓPAI TALÁLKOZÓHELYE.

Az idei, a pandémiát követő első, újra teljes pompájában megrendezett Far East Film Festival bizonyítja, hogy töretlenül életképes és népszerű, a járvány sem tudott benne tartós kárt tenni. 2020-ban ugyan teljes egészében online rendezték meg, 2021-ben pedig a hibrid formátumnak csak nagyon kis része zajlott személyes jelenléttel, idén azonban újra naponta többször töltötte meg a központi helyszín, az udinei színház nagytermét a lelkes filmrajongó közönség kilenc napon át április végén. Az olasz előírások megkövetelték a vetítőhelyeken a folyamatos maszkviselést, ami – napi öt-hat film megte-

kintésével számolva – még a legtürelmesebb, maszkpárti nézőt is komoly próbára tette, de a hangulat és a jelenléti élménye valójában mindenért kárpótolt. Az udinei fesztiválnak ugyanis egészen egyedülálló hangulata van: valódi filmrajongó-centrikus fesztivál, ahol a filmnézés öröme zajos és lelkesítő rituálékban ölt testet. Egyrészt fontos összetevője ennek a hangulatnak, hogy a fesztivál kifejezetten populáris műfaji filmekre szakosodott – tehát döntően a legnépszerűbb műfajokból (akció, horror, zombi, thriller, krimi, vígjáték, háborús, wuxia, anime) vetít filmeket, és koránt sem áll távol a szervezőktől, hogy kép-

Xing Wenxiang:
Too Cool to Kill

telenségbe hajló trashfilmeket is beválogassanak a programba abból a fajtából, ami „azért jó, mert nagyon rossz”. A közönség pedig a legnagyobb lelkesedéssel, közbe kiabálással és tapssal ünnepli a legszürreálisabb trükköket, kaszkadőrmutatványokat és no-budget megoldásokat.

Természetesen az ázsiai országok legnagyobb költségvetésű blockbusterei is rendre helyet kapnak a műsorban (idén főleg koreai filmek képviselték e kategóriát: mint például a *Special Delivery*, az *Élősködők*ben a lánytestvért alakító Park So-dam főszereplésével; és az *Escape from Mogadishu* című történelmi akciófilm), és általában sztárok látogatásából sincs hiány. A sztárok azért is kedvelik Udinet, mert egyrészt elképesztő, tomboló ünneplésben van részük a gálavetítéseken, másrészt viszont testőr nélkül is betérhetnek egy olasz eszpresszóra bármelyik kis utcácskában – amire a legtöbbjüknek Ázsiaszerte már semmi esélye.

Sztárvendégek szempontjából az idei fesztivál még magán viselte a pandémia nyomait, de még ezzel együtt is sikerült nagyjából 60 ázsiai vendéget meghívni. Habár idén is a koreai volt a legnagyobb küldöttség, a korábbi évek nagy koreai sztárszínész-felvonulása ezúttal sajnos elmaradt, helyettük főleg rendezők és

producerek voltak jelen. Aki például koreai akciófilmrendezőkkel szeretett volna személyesen találkozni, nem érte csalódás: öt ilyen művet is elkísért az alkotója. A koreaiak mellett Hongkong és – a kiemelt vetítési program tárgyát is adó – Malajzia küldöttsége volt a legnépesebb. Valamint örvendetes módon a női filmkészítők filmjei és jelenléte is hangsúlyos eleme volt idén a programnak – Koreából három rendező is hozott filmet, a fesztivál egyik legszórakoztatóbb darabját (*Leonor Will Never Die*) pedig a fülöp-szigeteki Martika Ramirez Escobar jegyezte.

Egy ideje már minden évben életműdíjat is kiad a fesztivál, aminek keretében az ázsiai mozi ikonikus alakjai tisztelik meg jelenlétükkel és filmjeikkel az eseményt. Az idei életműdíjas, Kitano Takeshi a legutolsó pillanatig szerepelt a vendéglistán, végül azonban mégis csak a távolból, videokapcsolaton keresztül vette át a díjat. Ez azonban mit sem volt le az élményből, melyet a tiszteletére vetített *Sonatine* bármikor nyújt egy olyan hatalmas vásznon vetítve, mint az udinei színházé.

Az idei programban összesen 72 film szerepelt, melyből 28-at a fesztivál ideje alatt online is meg lehetett tekinteni. A program alapvetően két nagy egységre tagolódik, az egyiket a friss filmek alkotják (idén 42 film), melyek a különféle díjakért versengenek. Ahogy ez egy populáris filmeket

bemutató fesztiválhoz illik, ezek közül a legfontosabb

Martika Ramirez Escobar:
Leonor Will Never Die

a közönségdíj, illetve néhány éve már szakemberekből összeállított zsűri is kiadnak díjakat: a legjobb forgatókönyv (idén a japán *Love Nonetheless* kapta) és a legjobb elsőfilm díját (a *Too Cool to Kill* című film Kínából az idei nyertese). A program másik része (idén 30 film) speciális válogatásokból, tematikus összeállításokból áll, melyben a populáris programot kiegészítő filmtípusok, retrospektív vetítések, illetve restaurált klasszikusok is helyet kapnak.

A fesztiválon szereplő tíz ázsiai filmgyártás (óvatosan kell bánnunk az ország szóval, hiszen Hongkong és Tajvan is köztük van) alkotásain keresztül talán érzékelhettünk trendeket, de azért az ázsiai populáris film vonatkozásában nehéz lenne a program alapján átfogó megállapításokra vállalkozni. Ami egyértelmű, és nem kell hozzá különösebb éleslátás, hogy észrevegyük a dél-koreai film dominanciáját a régióban – ennek megfelelően messze a legtöbb filmmel, összesen 13 alkotással szerepeltek a programban. A koreai filmek közül hagyományosan az akcióorientált, főleg bűnügyi és thriller darabok dominálják az udinei programot, és ez idén sem volt másképp. Az egyik érdekes film ebből a programból a már említett *Special Delivery* volt, mely a *Gengszterek sofőrje* női főszereplős változata a fiatal lányról, aki mindenkinél technikásabban vezet, és mivel a legveszélyesebb meló fizet a legjobban, gyakran találja magát életve-

szélyes helyzetekben. (Úgy látszik, az ázsiai filmben a női sofőrök éve van, lásd az idei Oscar-díjas japán *Drive My Car* sztoriját.)

A fesztiválprogram szeszélye egyébként elég közel sodort időben ehhez a filmhez egy másik, klasszikus darabot technikás sofőrökről. Andrew Lau és Alan Mak (a *Szigorúan piszkos ügyek* hongkongi rendezőpárosa) 2005-ös *Initial D* című autóversenyzős filmjét a frissen felújított filmek szekciójában vetítették. A hangmérnökök, akik a hangsávot a legmodernebb kor elvárásainak megfelelően turbózták fel, feltétlenül megérdemelnének egy különdíjat. A népszerű mangát hongkongi autóversenyzős akcióvá alakító mű egyrészt elég sajátos élmény, mivel a japán közegben játszódó sztoriban mindenki kanton nyelven beszél, másrészt azonban tényleg lenyűgöző példája az autóversenyzős filmeknek atmosféra-teremtés és technikai kivitelezés tekintetében egyaránt – nehéz nem elindulni a film után, hogy azonnal vegyünk egy Toyotát. A *Special Delivery*-vel összevetve azonban van egy további tanulság is: a hongkongi filmben a legjobbak már másfél évtizeddel ezelőtt jobban tudtak autós akciójeleneteket vágni, mint ahogy azt egyes koreai blockbusterek 2022-ben csinálják.

Mindemellett az idei program a hongkongi film tekintetében egyértelműen melankóliára és nosztalgiaóra adott okot. A friss filmek eléggé unalmasak voltak, mintha a politikai örendelkezés teljes felszámolása és a nagy kínai testvér bosszújától való félelem a veszélytelen, semleges és unalmas magánéleti melodramák felé terelné az alkotókat – nálam a fesztivál legrosszabb filmje címet a *Twelve Days* (Aubrey Lam) című hongkongi szerelmi kínládás érdemelte ki. Új filmek helyett viszont láthattunk két – minden vonatkozásában – csodás női superhősfilmet az 1990-es évekből az utánozhatatlan Johnnie To rendezésében. A *The Heroic Trio* (1993) és folytatása, az *Executioners* (1993) a felújított filmek szekciójában szerepelt, és bújtatta a kínai nyelvű filmgyártás legfontosabb női ikonjait (Michelle Yeoh, Maggie Cheung, Anita Mui) superhős szerelésbe, hogy megmentsek a világot. A hongkongi filmet minden esetre megmentették attól, hogy semmire ne emlékezzünk belőlük az idei fesztiválprogramban.

Visszatérve a koreai filmekhez, az akciózsáner képviselőjében minden évben elmaradhatatlanok a gengszterfilmek is, melyekből volt több idén is. Csak az elsőfilmes Yoon Young-bin *Tomb of the River* című filmjét emelném ki közülük, ami tempójával, különleges hangulatával eltávolodott a pusztán akció teremtette izgalomkeltéstől. A szülőhelyének valós viszonyaira is reflektáló filmben a rendező különös lírai hangulatot teremt, ami sajátosan realiztikussá, ugyanakkor művészi erejűvé teszi a filmet. A legjobb koreai gengszterfilmek mindig építenek erre a nosztalgikus, melodrammai hangra, amit Yoon is mesterien használ.

A fesztivál legfontosabb díját, a közönségsvavazás fődíját is koreai film nyerte, a *Miracle: Letters to the President* (Lee Jang-hoon). A nosztalgikus múltba tekintéssel, sok-sok szívszorító melodramatikus történettel fűszerezett, ámde szívmengető történet igazi közönségkedvenc – kellemesen szórakoztunk, kicsit pityergünk, de két év múlva már senki nem fog rá emlékezni. Ennél jóval érdekesebb volt a *Perhaps Love* című darab (a színésznőből lett rendező, Cho Eun-ji első filmje), mely egyedien és szórakoztatóan mesél a zűrzavaros magánéleti bonyodalmak között vergődő hőseiről, különösen egy meleg fiú vonzalmáról egy hetero író iránt.

S hogy teljes legyen, az ideai fesztiválon oly hangsúlyos, női vonatkozások skálája is – a koreai filmkínálatban egy dokumentumfilm is láthatunk: a *Kim Jong-boon of Wangshimni* (Kim Jinyeoul) egy női sorson keresztül érdekfeszítően mesél Koreai tragikus közel-múltjáról és társadalmáról.

A Kínai Népköztársaságból egyrészt érkezett múltba utazó, nosztalgiafilm (*Hi, Mom*, rendező: Jia Ling) – efféle gyakran látni erről a vidékről az utóbbi időben, ugyanis kellően távoli múltba utazva szórakoztató jelleggel lehet bíráltni a rendszert anélkül, hogy a cenzúrabizottság problémát találja a sztoriban. Említésre méltóan érdekes volt a Kaurismäki fanyar humorát a kínai pusztaságba átültető *Manchurian Tiger* (Geng Jun), de a kétségtelen tetőpontot a *Too Cool to Kill* (Xing Wenxiong), a közönségdíj bronzérmese jelentette. Nagyon régen nem láttam már ennyire eredeti humorú, ilyen elképesztően vicces filmet. A mesebelien absztrakt világba ültetett, átverésre és félreértésre épülő film-a-filmben történet

egy látszólag milliószor feldolgozott sémára épít (maga is egy 2008-as japán film remake-je), mégis lenyűgöz virtuóz frissességével. Meg merem kockáztatni, hogy érdemes lenne megvenni akár magyar moziforgalmazásra is ezt a remek gondűzöt.

Végül szeretném kiemelni a fesztivál két fénypontját, melyeket idén Japán és a Fülöp-szigetek szolgáltatta. Japán esetében a fesztivál idén – Hongkonghoz hasonlóan – a múltbeli dicsőségről szólt főleg. Bár a friss *Love Nonetheless* (Hideo Jojo), mely a zsűritől a legjobb forgatókönyvnek járó díjat nyerte, valóban kellemes és tehetséges darab, a japán vonatkozású izgalmat az adta, hogy Takashi Miike *Audition* (1999) és Kinji Fukasaku *Battle Royale – Director's Cut* (2000) kult-klasszikusainak felújított változatát lehetett megnézni az udinei színház óriásvásznán. Erre a cinefil nosztalgiára tette fel a koronát Masahiro Shinoda 1964-es japán újhullámos mesterműve, a *Pale Flower* felújított változata. A fantasztikus minőségű restaurált kópia a filmművészeti modernséget, az időtől és égtájtól független klasszikus filmművészet esszenciáját varázsolta Udine óriásvásznára – számomra az ilyen pillanatok a film iránti rajongás piros betűs ünnepei.

A másik és másmilyen tetőpont pedig a Fülöp-szigetéről érkezett. Idén az ország filmjei külön szekcióban is szerepeltek. Manila filmbeli megjelenítése volt a hívószó, ami lehetővé tette, hogy

Park Dae-min:
Special Delivery

például Brillante Mendoza – aki inkább művészfilmes fesztiválok sztárja, mintsem az udinei

program visszatérő szerzője – klasszikusát, a *Slingshot*-ot (2007) is újranezzük. A fülöp-szigeteki program meglepetése egy fiatal női rendező filmje volt: Martika Ramirez Escobar debütáló munkája (*Leonor Will Never Die*) nyolc éven keresztül készült, baráti összefogásból, kevés pénzből, de sok-sok ötlettel és fantáziával. Önéletrajzi ihletésű főhőse egy idős forgatókönyvíró, aki fénykorát a Fülöp-szigetek 70-es 80-as évekbéli, olcsó akciófilmjeinek korában élte, s egy újsághirdetés felélesztette benne a tüzet, hogy újra akciófilmet írjon. A véletlen és némi csoda folytán a valóság, a múlt és a képzelet összefonódik Leonor kalandjaiban, és egy fergeteges humoros, egyedi hangulatú film keletkezik a filmkészítés szenvedélyéről. Valódi szerelmes film ez a mozihoz, s a szerelem tárgyát ezúttal az olcsó és nevetséges 70-es, 80-as évekbéli fülöp-szigeteki akciófilmek testesítik meg. A *Leonor Will Never Die* valójában az udinei fesztivál lényegének tökéletes, emblematikus összefoglalása: a film varázsa a legkülönfélébb és legkülönözőbb minőségű mozgóképeken képes átragyogni, s magával ragadni nézőit különleges, idegen világokba. Az udinei fesztivál és az ehhez hasonló alkalmak a legjobb bizonyítékai annak, hogy a régi és új csodákért való rajongás közösségi megélése a filmkultúra egyik legfontosabb alkotóeleme. •